

ПРОФЕСІОГРАМИ ВИПУСКНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ У ВІДПОВІДНОСТІ З КАР'ЄРНИМИ ОЧІКУВАННЯМИ

Л.П. Пилипей,

Українська академія банківської справи Національного банку України

Анотація. Досліджено особливості професіограми випускників Української академії банківської справи Національного банку України відповідно до кар'єрних очікувань.

Ключові слова: *професійно-прикладна фізична підготовка, випускники, професіограма, кар'єрні очікування.*

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень і публікацій, зв'язок теми з важливими науковими і практичними завданнями. Починаючи з 1963 р., програмами з фізичного виховання студентів вузів передбачено обов'язковий розділ професійно-прикладної фізичної підготовки.

Актуальність впровадження професійно-прикладної фізичної підготовки у навчальний процес з фізичного виховання підтверджена багатьма дослідниками [4, 5, 6, 9].

Фізична і розумова працездатність студентів мають спільну фізіологічну основу систем забезпечення, пов'язаних між собою [1, 2, 10]. Тому низький рівень професійно-прикладної фізичної підготовки може негативно впливати на ефективність засвоєння студентами навчальних програм із спеціальності, а в подальшому – на можливість бути працездатним спеціалістом.

Теоретичні напрацювання і методичні розробки професійної спрямованості фізичної підготовки у вузах досить значні за обсягом.

Зміст професійно-прикладної фізичної підготовки, форми, методи, засоби фізичної культури і спорту для підвищення ефективності професійної

підготовки студентів вузів з врахуванням вибраної спеціальності економічного профілю досліджувалися багатьма науковцями [3, 7, 11].

Однак вплив прогресу на суспільне виробництво, нові економічні відносини, зміна структури, місця і функціональної ролі спеціалістів економічного профілю вимагає перегляду структури, змісту і спрямованості професійно-прикладної фізичної підготовки студентів.

Українська академія банківської справи Національного банку України – провідний фінансовий вуз держави, унікальний вищий навчальний заклад європейського зразка – створена згідно з Постановою Кабінету Міністрів в 1996 році. Академія започаткувала добрі традиції, які базуються на запровадженні прогресивних методів навчання, створенні сучасної матеріальної бази, підготовці фахівців високого гатунку. Вуз вирішує державні завдання щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації банківських працівників. Дипломи академії високоліквідні, тому переважна більшість випускників успішно працевлаштовуються.

Вирішувати проблеми підготовки спеціалістів сьогодні в умовах прогресу і НТР вчорашніми методами неможливо. Тільки постійний зворотній зв'язок на основі досліджень про зміни в професіограмі спеціалістів економічного профілю створюють передумови до ППФП згідно з вимогами часу.

Останні наші дослідження професіограми спеціалістів економічного профілю регіональних відділень Національного банку України [8] показали збільшення втомлюваності м'язів зорового аналізатора у 332 респондентів (97,7 %), проти 72 респондентів (15,3 %) у дослідженні [3] за 1996 р. При цьому рекомендації з оптимізації зору у цьому дослідженні відсутні.

Вищевказане вимагає вивчення сучасних факторів, що впливають на життєдіяльність спеціалістів економічного профілю у сфері праці, психофізіологічні процеси, які супроводжують професіональну діяльність. Відповідні розділи професіограми спеціалістів економічного профілю дадуть можливість своєчасно згідно з кар'єрними очікуваннями визначити обсяг і

перелік необхідних прикладних знань, умінь, фізичних і спеціальних навичок, які забезпечують надійність і успішність професійної діяльності.

Як показує аналіз досліджень [12], в сучасних умовах у структурі загальної готовності людини, яка є складовою професійно-прикладної фізичної підготовки до професійної діяльності, що трактується як відповідний біосоціальний стан особи, виділяються такі її види: духовна (ідейна, політична, моральна); спеціальна трудова (виробнича, теоретична, технічна, технологічна); психічна (розумова, волюва, рефлекторно-емоційна); фізично-тілесна, функціонально-рухова [12]. Це необхідно враховувати при створенні професіограм спеціалістів економічного профілю з метою підготовки студентів до адаптації у виробничих колективах, формування їх як лідерів до спілкування, керівництва колегами.

Все це спрямовує нас на пошук раціональних шляхів здійснення ППФП в системі фізичного виховання вузу.

Мета роботи – дослідити особливості професіограм випускників 1999-2004 рр. Української академії банківської справи Національного банку України під час виробничої діяльності, на підставі отриманих даних здійснити корекцію системи ППФП студентів.

Методи та організація досліджень – теоретичний аналіз літературних джерел, узагальнення досвіду і практики, педагогічні спостереження, анкетне опитування, інтерв'ю, методи статистики.

В анкетному дослідженні взяли участь 210 випускників Української академії банківської справи Національного банку України, стаж роботи по спеціальності – від 2-6 років, з них 149 осіб жіночої статі, 61 – чоловічої статі, вік – 22-30 років.

Результати досліджень. Проведене комплексне дослідження і оцінка професійних особливостей професіограм випускників, які поділені на 6 груп, такий поділ умовний у зв'язку з специфікою сучасного виробництва, яке постійно трансформує техніко-технологічні основи роботи спеціаліста економічного профілю. Мобільність професії вимагає від випускників бути

готовими до зміни особливостей професіограми у зв'язку з НТР. Найчисельніша група – працівники бухгалтерії (89 чол.), група керівництва – 42 чол., менеджери зовнішньої економічної діяльності – 29 чол., економісти – 26 чол., касири-контролери – 16 чол., а також група податкових ревізорів.

Робочий день у 60 % опитаних впорядкований і триває: у групі керівників – 10-12 годин, у групі бухгалтерів – 8-12 годин, у групах менеджерів, економістів, податкових ревізорів, касирів-контролерів – 8-9 годин.

Звичайна поза (сидяча) – у 100 % опитаних, за винятком групи керівників (91 %).

Найбільше навантаження під час виробничої діяльності припадає на зоровий аналізатор у 100 % опитаних. Знаходження в умовах тривалого скорочення рухової активності призводить до гіподинамії і як наслідок з'являються морфологічні розлади нервової системи у 3,7 % опитаних у 1,4 % – серцево-судинній, до 34,5 % – в органах зору.

Порівнюючи результати дослідження захворювань у 332 співробітників Національного банку України – представників регіональних відділень і у студентів – випускників академії (вибірка респондентів – 210 чол.) зі стажем роботи 2-6 років (рис.1.), спостерігаємо відмінності. Захворювання нервової системи у співробітників НБУ становлять 6,6 % проти 3,7 % у випускників академії. Незначна різниця захворювань органів зору – 40 % у співробітників і 34,5 % – у випускників.

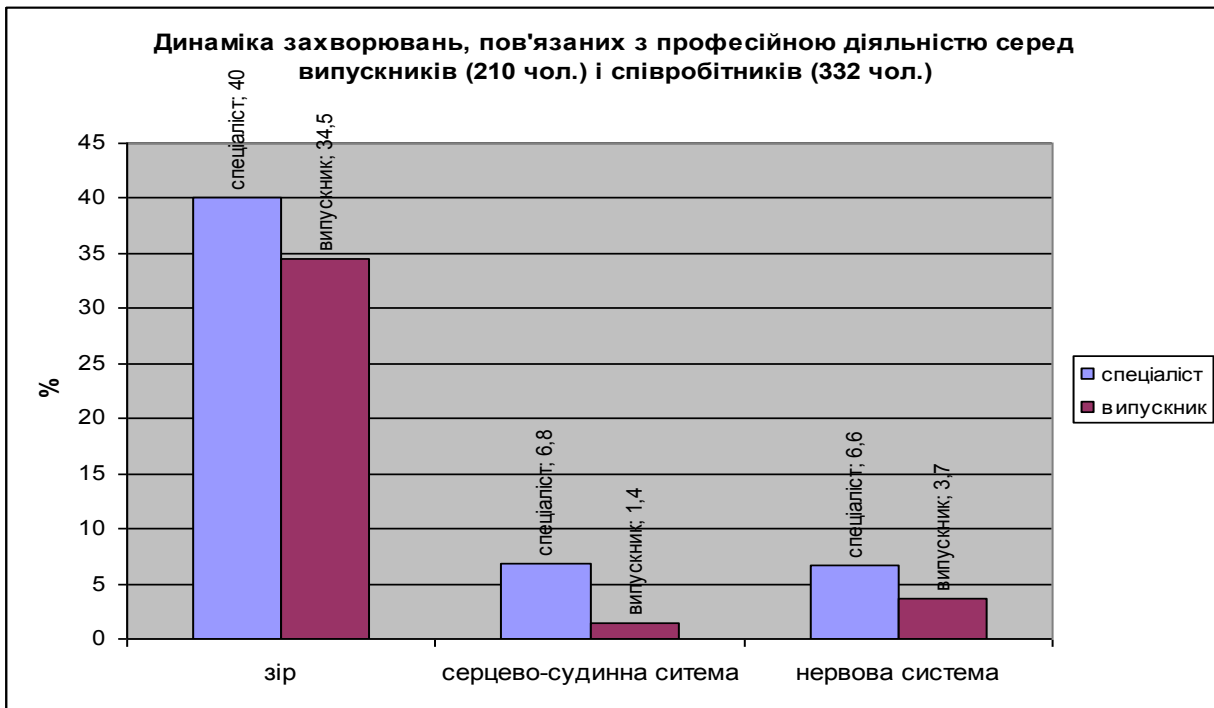

Рис. 1. Динаміка захворювань, пов'язаних з професійною діяльністю серед випускників і співробітників.

Вищевказані дані можна аналізувати з позиції сформованості мотивації до оптимізації психофізичного стану студентів–випускників академії і співробітників. Розуміння впливу фізичної культури і спорту для поліпшення здоров'я відсутнє у 74 % співробітників. Вони не знають, що таке валеологія, комплекси релаксації і оптимізації стану. Тільки 22 % співробітників використовують певний вид оздоровлення (масаж, ходьба, плавання, гімнастика, ігри, тренажери). 89 % студентів-випускників, розуміють цей вплив і застосовують елементи традиційної фізичної культури і нетрадиційні форми оздоровлення. Це розуміння прийшло завдяки системі фізичного виховання, яка створена в академії. Вона формує у студентів відповідну мотивацію, знання і уміння.

Однак відсутність у студентів-випускників і спеціалістів НБУ відповідних умінь з оптимізації стану зорового аналізатора призвела до захворювань органів зору у 40 % співробітників і у 34,5 % випускників.

93 % респондентів звертають увагу на трансформацію їхнього уявлення щодо кар'єрних очікувань професійної діяльності і функціональної ролі

спеціалістів економічного профілю в умовах сучасного виробництва. 76 % з них підкреслюють значення особистого фактора, що проявляється при ранжуванні якостей, якими повинен володіти випускник вузу.

На перше місце респонденти поставили комунікабельність (72 %), на друге – витриманість і організованість (44,2 %), на третє – знання (41,4 %). Тобто в період адаптації у виробничих колективах всі випускники відчували проблеми при спілкуванні з колегами і керівниками.

Основні висновки та перспективи подальших досліджень за даним напрямком. На основі дослідження професіограм випускників проведений аналіз основних фізичних та психофізіологічних якостей, умінь, навичок, які визначають високий рівень адаптації і успішної професійної діяльності спеціалістів економічного профілю, а саме:

- статичної і загальної витривалості м'язів тулуба і верхнього плечового поясу;
- уміння самостійно оптимізувати психофізіологічний стан органів зору (зорового аналізатора).

Тільки враховуючи зміни професійних умов і вимог пов'язаних з НТР і еволюцією технологій під час професійної діяльності спеціалістів економічного профілю, можна створити ефективну систему ППФП у відповідності з кар'єрними очікуваннями випускників.

На основі досліджень професіограми випускників необхідно розробити комплекси з оптимізації і експериментально перевірити їх ефективність.

Рекомендації. В програмі професійно-прикладної фізичної підготовки необхідно моделювати ситуації впливу спортивної діяльності на формування особистостей студентів-випускників через виконання ними обов'язків лідерів команд інструкторів, суддів та ін.

Література:

1. Берштейн Н.А. Очерки по физиологии движений и физиологии активности. – М., Медицина, 1966. – С. 160-170.
2. Бехтерев В.М. Об эмоциях как мимико-самотических реакциях // Новое в рефлексологии и физиологии нервной системы. Вып. 2. – Л., 1929 – 30 с.
3. Блинов В.И. Содержание и методы профессионально-прикладной физической подготовки студентов-экономистов // Теория и практика физической культуры. – 1976. – № 9. – С.5-54.
4. Ильинич В.И. Профессионально-прикладная подготовка студентов вузов. – Высшая школа. – М., 1978 – 200 с.
5. Ильинич В.И. Профессионально-прикладная физическая подготовка будущих агрономов. – Теория и практика физической культуры. – 1980. – № 1. – С. 41-43.
6. Мананков Н.Е. Теория и практика физической культуры. – 1979. – № 9.
7. Остроушко С.В. Профессиональная направленность в физическом воспитании студентов финансово-экономических специальностей. – Автореферат дис. канд. пед. наук // Дальневосточная ГАФК, 1999. – 24 с.
8. Пилипей Л.П. Професіограма спеціалістів банківської справи як модельно-цільова характеристика фізичної підготовки студентів // Збірник статей Харківського художньо-промислового інституту. – 2006. – № 9. – С. 9.
9. Раевский Р.Т., Никифоров А.И. Методические основы профессионально-прикладной физической подготовки работников хлопкоочистительных предприятий. Теория и практика физической культуры. – 1980. – № 10. – С. 36-37.
10. Сеченова Н.М. Про рефлекторну діяльність мозку і вчення Павлова І.П. Двадцатилетний опыт объективного изучения высшей нервной деятельности. // Сборник статей, докладов, лекций и речей. – 7-е изд. с прил. – М.: Медгиз, 1951 – 507 с.

11. Фалькова Н.І. Фізична підготовка студенток економічних спеціальностей з урахуванням їх морфофункціональних особливостей. // Автореф. дис. – Львівський ДІФК. – Львів, 2002. – 20 с.

12. Шейченко В.А. Развитие научных взглядов о физической готовности человека к деятельности. – СПб.: ВИФК, 1996 – 371 с.

Авторська довідка

Прізвище, ім'я по батькові: Пилипей Леонід Петрович

Місце роботи: Українська академія банківської справи Національного банку України (м. Суми)

Посада: Завідувач кафедри фізичного виховання

Наукова ступінь: доцент

Вчене звання: кандидат педагогічних наук

Службова адреса: 40030, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57

Телефон: 8(0542) 619-912; 360-148

Факс: 8 (0542) 612-924

Домашня адреса: м. Суми, вул. Лесі України, 4, кв. 53